

ПРОФ. М. В. САЛТЕВСЬКИЙ: ВНЕСОК У РОЗВИТОК СУДОВОЇ ФОТОГРАФІЇ

Булукув О. Ю.

доцент кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент, м. Харків

У науковій діяльності проф. М. В. Салтевського мають місце дослідження різних сфер застосування криміналістичних знань при розкритті та розслідуванні злочинів. Одним з таких напрямків досліджень є судова фотографія.

Судова фотографія, як перспективна галузь криміналістичної техніки, привертала до себе увагу вчених на різних етапах розвитку криміналістики. У другій половині 19-го століття Альфонсом Бертільоном була створена серія великоформатних фотоапаратів зі спеціальною ширококутною оптикою для здійснення вимірювальної зйомки. Значний внесок у розвиток судової фотографії вніс Є. Ф. Буринський, який розробив метод фотозйомки, що дозволяє посилювати тіньові контрасти, який до теперішнього часу успішно застосовується при дослідженні документів і називається «контрастним методом». У становленні судової фотографії, як галузі криміналістичної техніки, важливе місце належить С. М. Потапову. Останній розділив систему судової фотографії на судово-оперативну фотографію і судово-фотографічну експертизу. Крім цього, використовуючи накопичений досвід застосування фотографії в розслідуванні злочинів, С. М. Потапов систематизував його, та розробив рекомендації по її використанню в слідчій діяльності. Важливість судової фотографії для розслідування злочинів сприяла активізації процесів її дослідження вченими-криміналістами (М. Д. Вороновський, 1948; А. В. Дулов, 1956; І. Ф. Крилов, А. В. Дулов, 1958; М. С. Польовий, А. І. Устінов, 1960; М. О. Селіванов, О. О. Ейсман, 1963; О. Н. Колесніченко, І. Д. Найдіс (1980) і ін.).

Проф. М. В. Салтевський був активним послідовником дослідження можливостей застосування судової фотографії у слідчій діяльності. Його роботи, такі як: «Цветная фотография непосредственно на бумагу «Фотоцвет»» (1961); «Вопросы судебной фотографии» (1965); «Перспективная метрическая съемка на месте происшествия» (1965, у співавторстві із Л. Ф. Соврань); «Судебная фотография и кинематография в деятельности органов внутренних дел» (1974, у співавторстві із Ю. С. Гапоновим); «Измерительная фотосъемка в следственной практике» (1975, у співавторстві із З. М. Ломако та В. Ф. Щербатовим) і ін. – стали важливим доповненням до розширення наявних знань в застосуванні судової фотографії як слідчими, так і експертами.

Розробляючи нові напрямки використання судової фотографії в слідчій і експертній діяльності проф. М. В. Салтевський запропонував новий метод перспективної метричної зйомки. Для реалізації даного методу спільно з Л. В. Соврань був розроблений спеціальний фотоапарат «ФСМ» (фотоапарат судово-метричний). Фотоапарат «ФСМ» був сконструйований на базі апарату «Зеніт» з вбудованою перспективною координатною сіткою, яка розташовувалася перед негативною плівкою в щільному контакті з нею. Фотознімки, отримані за допомогою апарату «ФСМ», мали накладену перспективну сітку, використання якої дозволяло визначати розміри предметів, зображених на знімку.

Будучи експертом, проф. М. В. Салтевський працював над проблемами фотографічного кольороподілу і вдосконаленням методу кольорової трансформації при дослідженні документів. Як відомо, даний метод розроблений Є. М. Брумбергом, використовується в дослідженнях для отримання знімків в умовних кольорах, обумовлених відмінностями в спектральних характеристиках об'єкта. В експертній практиці отримання фотографічного зображення об'єкта з чітко видимими проблемними зонами дозволяє наочно ілюструвати висновки експерта при їх дослідженні. Проф. М. В. Салтевський запропонував здійснювати фіксацію спектральних характеристик досліджуваних об'єктів безпосередньо на папір «Фотоколір», що дало змогу ефективно використовувати відтворення всієї гами натуральних кольорів за допомогою комбінації трьох основних – синього, жовтого і червоного. І це лише один з багатьох прикладів дослідницької роботи проф. М. В. Салтевського, який знайшов своє застосування в практичній діяльності експертів.

Розуміючи важливість судової фотографії для використання при проведенні слідчих (розшукових) дій, проф. М. В. Салтевський в (співавторстві з Ю. С. Гапоновим) підготував навчальний посібник, в якому висвітлені основні питання судової фотографії і кінозйомки. Автор, володіючи вродженим рефлексивним мисленням, доступною мовою розкриває перед читачами основи судової фотографії і кінозйомки. Детальність і послідовність викладу видів і методів зйомки, в залежності від об'єкта, який фотографується, роблять викладені рекомендації простими в розумінні і використанні в практичній діяльності.

Серед робіт проф. М. В. Салтевського, присвячених судовій фотографії, особливе місце займає науково-методичний посібник «Криміналістична фотографія та відеозапис», виданий у 2007 р. у співавторстві з С. Л. Ларіним, Л. М. Довгим і О. В. Одерієм. У роботі викладені основні положення судової фотографії та відеозапису стосовно методики викладання в юридичних навчальних закладах. Розробка методичних основ викладання судової фотографії сприяла популяризації даних знань серед студентів і практичних працівників.

Розробка проф. М. В. Салтевським нових підходів у використанні судової фотографії при вирішенні виникаючих завдань розслідування злочинів, вдосконалення методів фіксуючої і дослідницької фотографії – є значним внеском у розвиток криміналістичних знань у даній галузі.

Відповідальний за випуск
В. Ю. Шепітько

З нагоди 100-річчя від дня народження професора М. В. Салтевського :
3-11 зб. матеріалів круглого столу, м. Харків, 30 жовт. 2017 р. / [відп. за вип.
В. Ю. Шепітько] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; НДІ ВПЗ ім. акад.
В. В. Сташиса НАПрН України. – Харків : Право, 2017. – 128 с.

ISBN 978-966-937-305-2

До збірника матеріалів круглого столу ввійшли тези доповідей і повідомлень, які були предметом обговорення учасників круглого столу «З нагоди 100-річчя від дня народження доктора юридичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України М. В. Салтевського», який було проведено у м. Харкові 30 жовтня 2017 р. в НАПрН України.

Матеріали круглого столу можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, представників правоохоронних органів, суду, експертів, студентів, а також усіх, хто цікавиться науково-практичним доробком видатного вченого-криміналіста М. В. Салтевського, проблемами криміналістики, судової експертології та інших наук кримінально-правового циклу.

**УДК 343.98(477)
ББК 67.9(4УКР)62**

ISBN 978-966-937-305-2

© Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2017
© НДІ ВПЗ ім. академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017